

Gezamenlijke Aanpak Laaggeletterdheid

**Trajekt
ROC Leeuwenborgh
Bibliotheek Centre Céramique Maastricht
Heuvellandbibliotheken
Cubiss**

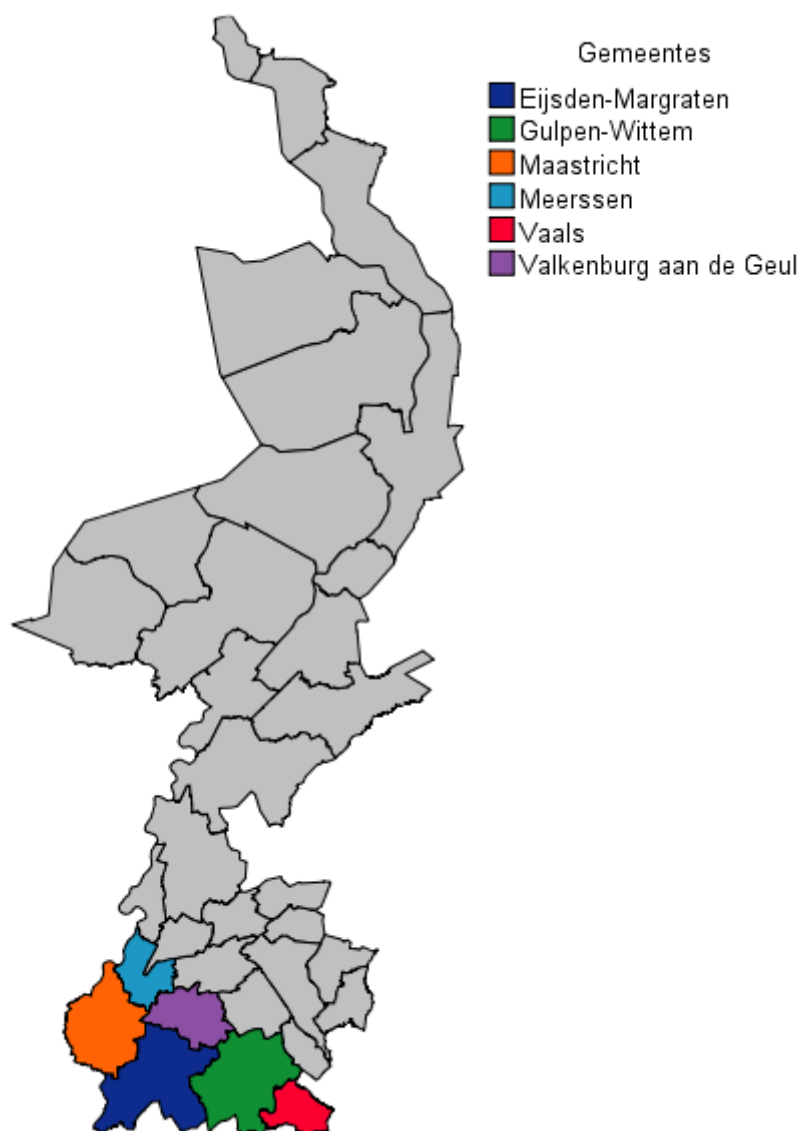
De kracht van de verbinding

Plan van Aanpak

**Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittern, Maastricht, Meerssen,
Vaals, Valkenburg aan de Geul**

17 juni 2015

Regio Heuvelland en Maastricht

Vooraf

Begin 2015 heeft een vijftal organisaties het initiatief genomen tot een gezamenlijke aanpak van laaggeletterdheid. Deze organisaties zijn:

- Trajekt,
- ROC Leeuwenborgh
- Bibliotheek Centre Céramique Maastricht
- Heuvellandbibliotheken (Eijsden-Margraten, Vaals en Valkenburg aan de Geul)
- Cubiss

Het werkgebied betreft Maastricht en de gemeenten in regio Heuvelland: Vaals, Eijsden-Margraten, Valkenburg aan de Geul, Gulpen-Wittern en Meerssen.

De motivatie voor het initiatief is dat voor een effectieve aanpak van laaggeletterdheid samenwerking nodig is. Het motto luidt: 'Slim samenwerken loont'

In het voorjaar heeft Cubiss onderzoek gedaan naar de omvang en de verspreiding van laaggeletterdheid in Maastricht en de regio Heuvelland. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat naar schatting ruim 14% van de beroepsbevolking van Maastricht en de regio Heuvelland laaggeletterd is. Dit komt neer op ongeveer 15.000 laaggeletterden in Maastricht en 10.000 laaggeletterden in de regio Heuvelland.

Vervolgens heeft Cubiss in samenspraak met de andere initiatiefnemers een Plan van Aanpak opgesteld. In onderhavige notitie wordt het Plan van Aanpak gepresenteerd. Hoofdelementen zijn:

- Netwerkaanpak: de synergetische kracht van de verbinding
- Taalpunten: een rijke en aantrekkelijke leeromgeving dichtbij de doelgroep
- Een breed, gevarieerd en flexibel educatief aanbod
- Inzet van getrainde vrijwilligers

Met de vaststelling van het Plan van Aanpak is de initiatieffase afgerond. De voorbereidingsfase kan nu van start gaan. De voorbereidingsfase moet resulteren in een uitvoeringsplan voor de periode 2015 – 2016. Het streven is om het uitvoeringsplan in september gereed te hebben. Vervolgens kan in het najaar van 2015 de uitvoering van start gaan.

Marcel Vermeulen & Petra Maas, Trajekt
Robert Doyen, ROC Leeuwenborgh
Carin Klompen, Bibliotheek Centre Céramique Maastricht & Heuvellandbibliotheken
Ivette Sprooten & Thomas Bersee, Cubiss

Maastricht, 17 juni 2015

Inhoud

1. Inleiding
2. Landelijk actieprogramma *Tel mee met Taal*
3. Initiatiefnemers
4. Uitbreiding netwerk
5. Doelstelling
6. Doelgroep
7. Basisvaardigheden
8. Referentiekaders Taal en Rekenen
9. Non-formele educatie
10. Leerdoelen en leereffecten
11. Mogelijk educatief aanbod
12. Activering, werving en toeleiding
13. Promotie, communicatie en bewustwording
14. Instrumenten, materialen en leermiddelen
15. Vrijwilligers
16. Taalpunten
17. Monitoring
18. Streefcijfers 2015 - 2016
19. Taken en rollen van initiatiefnemers
20. Taken en rollen van potentiële partners
21. Projectorganisatie
22. Begrotingsposten en financieringsbronnen
23. Fasering

1. Inleiding

Nederland behoort tot de landen met het laagste percentage laaggeletterden. Niettemin is bijna 12% van de Nederlandse beroepsbevolking laaggeletterd. Dat betekent dat 1 op de 9 Nederlanders tussen de 16 en 65 jaar moeite heeft met lezen, schrijven en communiceren. In Zuid-Limburg ligt het percentage laaggeletterden zelfs nog iets hoger. Naar schatting is ruim 14% van de beroepsbevolking van Maastricht en de regio Heuvelland (Eijsden-Margraten, Gulpen-Witter, Meerssen, Vaals en Valkenburg aan de Geul) laaggeletterd. Dit komt neer op ongeveer 15.000 laaggeletterden in Maastricht en 10.000 laaggeletterden in de regio Heuvelland.

Laaggeletterdheid maakt mensen onnodig kwetsbaar en zorgt vaak voor schaamte, een slechtere gezondheid en minder kansen op de arbeidsmarkt. Veel van deze mensen kunnen bijvoorbeeld geen bijsluiters van medicijnen lezen, of zijn niet in staat een sollicitatiebrief te schrijven. Met een betere taalbeheersing zouden zij minder moeite hebben om een baan te vinden en daardoor minder lang van een uitkering afhankelijk zijn. Zij zouden dan zelf eenvoudige kinderboeken aan hun eigen kinderen of kleinkinderen kunnen voorlezen, en veel beter digitaal uit de voeten kunnen.

Een effectieve aanpak is alleen mogelijk wanneer partijen met elkaar samenwerken. Een aantal partijen in Zuid-Limburg hebben daarom het initiatief genomen om hun krachten te bundelen. Dit zijn Trajekt, ROC Leeuwenborgh, Bibliotheek Centre Céramique Maastricht en de Heuvellandbibliotheken. Zij worden daarbij ondersteund door Cubiss.

Het streven daarbij is om zoveel mogelijk aan te haken bij het landelijke Actieprogramma "Tel mee met Taal" 2016 – 2018 van de ministeries van OCW, SZW en VWS.

2. Tel mee met Taal

De hoofdboodschap van het landelijke Actieprogramma 'Tel mee met Taal' luidt: "Geen enkel kind mag meer opgroeien in een taalarme omgeving en mensen die moeite hebben met lezen, schrijven en communiceren moeten in het hele land terecht kunnen voor taalscholing." Het kabinet wil dat huisartsen, consultatiebureaus, peuterspeelzalen en scholen beter taalachterstanden gaan signaleren. Bibliotheken hebben een belangrijke spilfunctie met schrijf- en leesactiviteiten voor jong en oud. Ook worden het bedrijfsleven en zorginstellingen ingeschakeld om taalproblemen op de werkvloer en in de zorg te voorkomen. Daarnaast doet het kabinet een belangrijk beroep op mensen zelf om meer voor te lezen of als taalmaatje van laaggeletterden de taalbarrières van de bijna 1,3 miljoen Nederlanders te helpen slechten. Geletterdheid omvat luisteren, spreken, lezen en schrijven en het gebruik van alledaagse technologie om te communiceren en om met informatie om te gaan.

Volgens minister Jet Bussemaker is een goede taalbeheersing dé sleutel om mee te kunnen doen in de samenleving: "We moeten de estafette stoppen, waarbij laaggeletterde generaties binnen gezinnen elkaar het stokje blijven doorgeven en er groepen mensen zijn in de samenleving die niet mee kunnen doen."

Met het actieplan 'Tel mee met Taal' willen de bewindspersonen dat minstens 45.000 mensen hun taalbeheersing flink verbeteren en dat van een miljoen kinderen in de basisschoolleeftijd de taalvaardigheid en het leesplezier toeneemt. Een van de oorzaken van de toename van het aantal laaggeletterden is de vergrijzing; met het ouder worden neemt de taalvaardigheid af. Ook groeien nog teveel kinderen op in gezinnen waar ouders weinig met hun kinderen praten en vrijwel geen boeken en kranten worden gelezen. Hierdoor beginnen zij vaak met een beperkte woordenschat aan de basisschool.

Taal leer je lokaal

Herkenbare taalpunten in bibliotheken, wijkcentra of regionale opleidingscentra moeten meer mensen met een taalachterstand koppelen aan taalmaatjes, zodat de toegang tot een taalcursus eenvoudiger wordt. Programma's als BoekStart gaan meer jonge gezinnen verder op weg helpen om (voor) lezen en boeken als vast onderdeel in de ontwikkeling van kinderen te zien. Vrijwilligers spelen een essentiële rol in de aanpak van taalachterstand. Duizenden mensen helpen nu al op vrijwillige basis anderen met lezen en schrijven.

Rol van werkgevers

De helft van het aantal mensen dat moeite heeft met lezen, schrijven en communiceren heeft een baan. Gebrekkige taalbeheersing staat vaak verdere ontwikkeling van werknemers in de weg. Om die reden maakte het kabinet eerder dit jaar afspraken met o.a. de voedingsmiddelenindustrie, schoonmaakbranche, logistiek, afvalverwerking, uitzendbranche en de gezondheidszorg over taalontwikkeling op de werkvloer.

3. Initiatiefnemers

Trajekt

Trajekt is dé welzijnsonderneming voor Maastricht en het Heuvelland en streeft naar een volwaardig leven voor de inwoners van deze regio. Trajekt is er voor iedereen van peuter tot oudere. Trajekt werkt dichtbij mensen, vanuit de vele gemeenschapshuizen en andere buurtvoorzieningen. Daarbij wordt samengewerkt met organisaties en instellingen uit de zorg, met gemeentelijke diensten, justitie, andere organisaties binnen welzijnswerk en maatschappelijke dienstverlening, onderwijs, jeugdzorg, (geestelijke) gezondheidszorg, sport, buurtplatforms, de bibliotheken en met het bedrijfsleven.

Trajekt geeft uitvoering aan de WMO: de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Deze wet vraagt aan de burgers om zelf meer verantwoording te nemen voor de eigen woonomgeving en om meer voor elkaar te zorgen. Ze kunnen daarbij op ondersteuning rekenen van Trajekt.

Trajekt biedt ondersteuning aan sociale wijkteams. Deze staan in direct contact met de doelgroep en biedt ondersteuning bij een diversiteit aan hulpvragen (thuisadministratie, schulden, opvoeding, eenzaamheid, gezondheid en zorg). Trajekt is bij uitstek een vindplaats van waaruit cliënten toegeleid kunnen worden naar educatieve trajecten. Deels worden die educatieve trajecten zelf door Trajekt uitgevoerd en deels kunnen cliënten doorverwezen worden naar bibliotheek en ROC.

Activiteiten die door Trajekt zijn of worden uitgevoerd:

- EVC-projecten (Erkenning verworven competenties),
- Terug naar school-projecten
- Sollicitatietrainingen
- Opvoedingsondersteuning/voorleesondersteuning
- Speelpannen (ouders leren spelen met hun kinderen)
- Conversatiegroepen voor anderstaligen (Vaals)
- Het Klapperproject (hulp bij thuisadministratie)
- Ondersteuning bij het invullen van belastingen
- Omgaan met DigiD

Vrijwilligers spelen een belangrijke rol. Trajekt is de grootste vrijwilligersorganisatie in de regio: ruim 900 vrijwilligers zijn actief. Het gaat daarbij ook om zogeheten doelgroep-vrijwilligers. Deze spelen een sleutelrol inzake voorbeeldwerking en het activeren van mede-buurbewoners (peer-group-benadering).

ROC Leeuwenborgh

De afdeling volwasseneneducatie van ROC Leeuwenborgh verzorgt cursussen waarmee mensen kunnen meedraaien in de maatschappij of kunnen beginnen met een (beroeps)opleiding. ROC Leeuwenborgh geeft daarmee uitvoering aan de Wet Educatie en Beroepsonderwijs. In de Nederlandse samenleving is “een leven lang leren” gewoon geworden en is een “startkwalificatie”, die toelating biedt tot de arbeidsmarkt, voor iedereen noodzaak. Educatie biedt volwassenen, jong én oud, Nederlander én (nog) niet-Nederlander, man en vrouw, een nieuwe (tweede) kans. Door te kijken naar de vooropleiding, beginsituatie en vaardigheden van de cursist kan het ROC maatwerk leveren bij de cursussen volwasseneneducatie. Binnen het ROC werkt de afdeling volwasseneneducatie nauw samen met het middelbaar beroepsonderwijs. Dat is de kracht van het ROC. Zo zorgt het ROC voor een soepele doorstroom van de volwasseneneducatie naar een beroepsopleiding.

De cursussen zijn voor iedereen toegankelijk vanaf 18 jaar en er is een breed cursusaanbod:

- Nederlands voor anderstaligen (NT2) en inburgeringscursussen voor nieuw en oudkomers. In de nieuwe Wet inburgering is slagen voor het inburgeringsexamen voor nieuwkomers een voorwaarde om in aanmerking te komen voor een verblijfsvergunning. NT2-cursussen zijn er op 5 niveaus, het hoogste niveau geeft toegang tot de universiteit.
- Cursussen gericht op breed maatschappelijk functioneren en sociale zelfredzaamheid: Rekenen, sociale vaardigheden, omgaan met de basisschool en de gezondheidszorg. Een doel van de cursussen is de toeleiding naar werk.
- Cursussen alfabetisering voor autochtone laaggeletterden. De cursussen brengen de taalvaardigheid op een zodanig niveau dat een landelijke eindtoets gehaald kan worden.
- Voortgezet algemeen onderwijs voor volwassenen (vavo). Mensen die niet meer leerplichtig zijn kunnen in het vavo alsnog een diploma vmbo-t, havo of vwo behalen.

Het onderwijs wordt gegeven door professionele docenten, die daarbij bijgestaan worden door goedopgeleide vrijwilligers.

Centre Céramique Bibliotheek Maastricht & Heuvellandbibliotheken

De openbare bibliotheken leveren van oudsher een belangrijke bijdrage om Nederland geletterd te maken. Samen met partners bieden zij programma's, producten en diensten aan die afgestemd zijn op de educatieve behoefte van de burgers. Daarbij gaat het onder meer om leesclubs, taaloeefengroepen, computercursussen, tabletcafé's, workshops voorlezen, auteurslezingen, lees- en schrijfpleinen en taalpunten. Bovenstaande activiteiten worden ook door Bibliotheek Centre Céramique Maastricht en de Heuvellandbibliotheken (Vaals, Valkenburg en Eijsden-Margraten) uitgevoerd.

Met de vaststelling van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (WSOB) wordt nog meer dan voorheen ingezet op het voorkomen en bestrijden van laaggeletterdheid en wegwerken van achterstanden op het gebied van digitale vaardigheden. De ambitie van de bibliotheek is om het maatschappelijk hart van de samenleving te zijn. Lokale bibliotheken willen een bijdrage leveren als samenwerkingspartner van de gemeenten, door op lokaal niveau verbindingen tot stand te brengen tussen mensen, overheid, bedrijfsleven en andere maatschappelijke organisaties. Zij fungeren als aanbieder en gids naar uiteenlopende activiteiten, die bijdragen aan participatie, zelfredzaamheid, actief burgerschap, het verhogen van de arbeidskansen en het terugdringen van laaggeletterdheid.

Bibliotheken functioneren in een netwerk. Het landelijke bibliotheekstelsel wordt aangestuurd door de Koninklijke Bibliotheek (KB), Nationale Bibliotheek van Nederland. KB, provinciale serviceorganisaties (PSO's) en lokale (basis)bibliotheken werken samen om gestelde doelen te realiseren. De plaatselijke bibliotheken geven uitvoering aan landelijke programmalijnen. Na de Kunst van Lezen programmalijnen BoekStart en de Bibliotheek op school voor 0-18 jaar is nu de programmalijn de Bibliotheek en basisvaardigheden voor volwassenen in ontwikkeling. Daarmee biedt de bibliotheek een pakket van programmalijnen voor iedereen van 0-101 jaar

Een speerpunt voor de komende jaren is het opzetten en inrichten van zogeheten taalpunten en taalhuizen. Een taalhuis fungeert als “een huiskamer” van de wijk, dorp of stad rondom basisvaardigheden. Het is een herkenbare, fysieke en laagdrempelige plek voor laaggeletterden en vrijwilligers en hun organisaties. Een bibliotheek met een neutrale en taalrijke omgeving, leermiddelen, oefenruimtes en pc's, leent zich hier bij uitstek voor. Een taalhuis wordt bemand door getrainde vrijwilligers met verschillende rollen, zoals vrijwilligerscoördinator, intaker, doorverwijzer of onderhouder van de Taalzoeker (het online overzicht van het lokale taalaanbod).

Bibliotheek Centre Céramique Maastricht heeft al enkele jaren een vruchtbare samenwerkingsrelatie met ROC Leeuwenborgh. Het betreft onder meer:

- Taalpunt in hoofdvestiging
- Groepsbezoeken aan bibliotheek
- Gratis proefabonnement voor ROC-deelnemers
- Wisselcollecties voor ROC-locatie
- Leesclub
- Digitale cursussen Klik&Tik
- ROC-leslocatie gevestigd in hoofdvestiging.

Bibliotheek Centre Céramique Maastricht en de Heuvellandbibliotheken hebben ook een samenwerkingsrelatie met Trajekt, en dat vooral op het gebied van ouders en kinderen. Soms delen ze dezelfde uitvoeringslocaties, zoals de brede school in Malberg en de speelgoedbank en de speel-o-theek in Malpertuis.

Cubiss

Cubiss is een adviesorganisatie voor organisaties in de sectoren cultuur, onderwijs en welzijn. Kernthema's zijn:

- Leesbevordering en cultuurparticipatie
- Taalontwikkeling en mediawijsheid
- Een leven lang leren (basisvaardigheden en de aanpak van laaggeletterdheid)
- Informatiemanagement
- Onderzoek
- Professionalisering

4. Uitbreiding netwerk

De initiatiefnemers streven ernaar om het netwerk geleidelijk uit te breiden met meer partners. Het gaat om onder meer:

- Gemeente Maastricht: andere (beleids-)afdelingen
- Gemeente Vaals
- Gemeente Eijsden-Margraten
- Gemeente Valkenburg aan de Geul
- Gemeente Gulpen-Wittern
- Gemeente Meerssen
- Gemeente Heerlen (contactgemeente arbeidsmarkregio Zuid-Limburg)
- Bibliotheek Gulpen-Wittern
- Bibliotheek Meerssen
- UWV
- MTB (sociaal werkbedrijf mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt)
- Humanitas
- Vluchtelingenwerk
- Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA)
- Kennis Centrum Emancipatie Maastricht (KCEM)
- Woningbouwcorporaties
- Consultatiebureaus
- Zorg- en gezondheidsinstellingen (o.a. Envida, thuiszorg, huisartsen)
- VVE-instellingen (peuterspeelzalen, kinderopvang, en brede scholen)
- Voedselbank
- Stichting ABC
- Tout Maastricht
- Rotary clubs (sponsoring)
- Stichting Lezen en Schrijven

5. Doelstelling

Het doel van de gezamenlijke aanpak is de verbetering en uitbreiding van het bestaande educatieve aanbod basisvaardigheden (taal, rekenen, digitale vaardigheden, gezondheidsvaardigheden, financiële vaardigheden en sociale vaardigheden) voor laaggeletterde volwassenen in Maastricht en de regio Heuvelland. De basisvaardigheden zijn gericht op een breed maatschappelijk functioneren. Het gaat daarbij om maatschappelijke participatie, actief burgerschap, zelfredzaamheid, arbeidsdeelname, opvoeding, zorg en vitaal ouder worden.

Maastricht en de regio Heuvelland telt ongeveer 25.000 laaggeletterde volwassenen in de leeftijd 15 – 65 jaar. Met het aanbod van ROC Leeuwenborgh kan slechts een beperkt deel van de doelgroep bereikt en bediend worden. Door het educatieve aanbod van Trajekt en de bibliotheken uit te breiden, kunnen er meer mensen geholpen worden. Lokale netwerkaanpak ligt aan de basis van de gezamenlijke inspanning. Het motto daarbij luidt: “Slim samenwerken loont.” Voorts is de kracht van de Limburgse burgers nodig om het educatieve aanbod uit te kunnen breiden. Zoveel mogelijk dienen vrijwilligers te worden ingezet om de deelnemers te ondersteunen en te begeleiden. Om hun werk goed te kunnen doen, krijgen zij training en ondersteuning van professionals.

Met de verruiming van het educatieve aanbod kunnen meer deelnemers bereikt en bediend worden. Daarbij gaat het onder meer om de volgende groepen:

- Mensen die niet in aanmerking komen voor een cursus bij het ROC.
- Mensen voor wie er bij het ROC geen passend aanbod is
- Mensen die om welke reden dan ook, niet in de gelegenheid zijn om bij het ROC een cursus te volgen
- Mensen voor wie een cursus bij het ROC een te hoge drempel is
- Mensen die ter voorbereiding op c.q. in afwachting van een cursus bij het ROC, alvast een oefentraject willen volgen
- Mensen die parallel aan een cursus van het ROC of van een particuliere taalaanbieder, nog extra willen oefenen.
- Mensen die uitstromen bij het ROC, hun basisvaardigheden op peil willen houden en verder vergroten.
- Mensen die een cursus te hoog gegrepen vinden, maar wel ondersteund willen worden door een Taalmaatje (wellicht als opmaat naar een cursus)

6. Doelgroep

De doelgroep van laaggeletterden is zeer divers. Het gaat zowel om autochtone mensen als om mensen van buitenlandse afkomst, om vrouwen en mannen, om dorpsbewoners en stedelingen, om werkenden en niet-werkenden, en om jongeren en ouderen. Groepen met een bovengemiddeld risico op laaggeletterdheid zijn:

- Mensen met een lage schoolopleiding
- Mensen die geboren zijn in het buitenland
- 45-plussers (naarmate de leeftijd vordert hoe groter het risico)
- Vrouwen

Ondanks de grote diversiteit van de doelgroep kan een aantal kenmerken genoemd worden die veel mensen uit de doelgroep gemeen hebben:

- Weinig zelfvertrouwen en faalangst
- Negatieve schoolervaringen en daarom vaak negatieve houding ten aanzien van leren
- Schaamte en angst (vooral bij autochtone laaggeletterden)
- Langzaam lerend (soms cognitieve beperking/leerblokkades)
- Multiproblematiek: het leren wordt geblokkeerd of geremd door zaken van meer urgentie zoals ziekte, schulden en huiselijke problemen
- Gevoel van acceptatie (men heeft er mee leren leven, en men heft allerlei compensatie-strategieën ontwikkelt)
- Geconditioneerde afhankelijkheidsrelatie (men vertrouwt op hulp van partner, kinderen e.d.)
- Veelal niet bewust van eigen laaggeletterdheid (men beschouwt zichzelf helemaal niet als laaggeletterdheid)

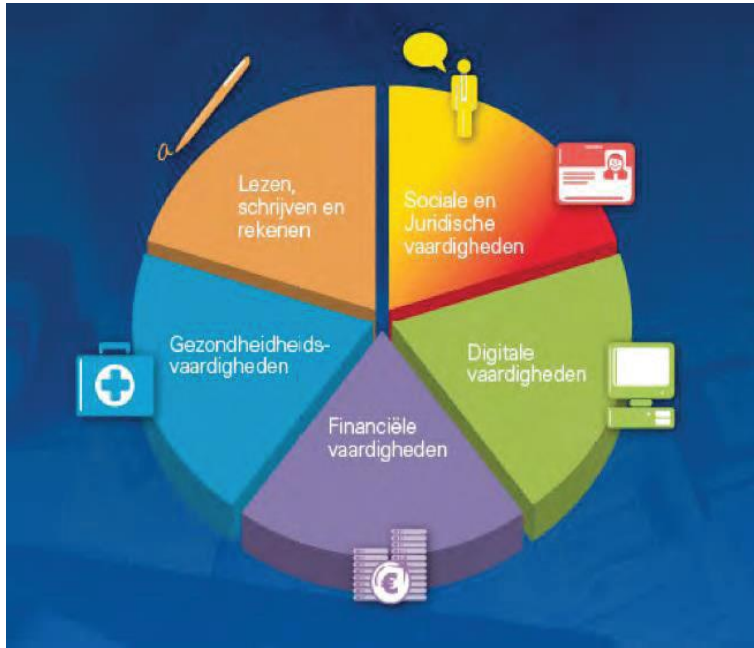
De doelgroep is vanwege bovengenoemde kenmerken moeilijk te bereiken. Activering, werving en toeleiding komen in paragraaf 11 aan de orde.

7. Basisvaardigheden

Bij basisvaardigheden gaat het om:

- Onderhoud van vaardigheden (use it or lose it)
- Nieuwe vaardigheden die passen bij de individuele levensloopsituatie
- Nieuwe vaardigheden die passen bij de veranderingen op het werk, in het onderwijs en in de samenleving

Een veel gebruikt model is de zogeheten 'Schijf van Vijf':

Het gaat om de volgende gebieden:

- taal en rekenen
- sociale en juridische vaardigheden
- digitale vaardigheden/Informatievaardigheden
- financiële vaardigheden
- gezondheidsvaardigheden

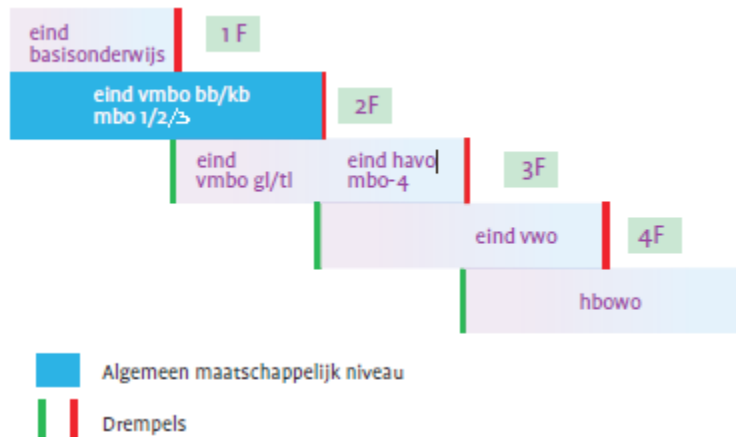
Aanvullend zijn nog te noemen:

- opvoedingsvaardigheden
- burgerschapsvaardigheden
- loopbaanvaardigheden

8. Referentiekaders Taal en Rekenen

Voor taal, rekenen en digitale vaardigheden zijn er wettelijke standaarden en eindtermen. Deze zijn gebaseerd op het Referentiekader taal en rekenen (Meijerink 2010). Daarbij is ook een niveau-indeling gemaakt. Voor de volwasseneneducatie gelden de niveaus 1 F en 2 F gelden. Daarnaast is een tussenniveau beschreven onder 1F, het Instroomniveau. Het Instroomniveau is, waar het Nederlandse taal betreft, vergelijkbaar met niveau A1 van het Raamwerk Nederlands (NT2). Ondersteunend aan taal en rekenen zijn voor digitale vaardigheden standaarden beschreven voor het Instroomniveau en eindtermen vastgesteld voor Basisniveau 1 en Basisniveau 2. Deze niveaus sluiten aan op niveau 1F en 2F van Nederlandse taal en rekenen.

Referentiekader taal en rekenen (Meijerink 2010)

Raamwerk Nederlands als Tweede taal

Naast het Referentiekader taal en rekenen (Meijerink 2010) bestaat het Raamwerk Nederlands als Tweede Taal. Het Raamwerk NT2 onderscheidt 5 vaardigheden (lezen, luisteren, schrijven, spreken, gesprekken voeren) en 6 niveaus van taalbeheersing, van beginner tot bijna moedertaalspreker. De niveaus gaan uit van zogenaamde *can-do-statements*, waarin wordt beschreven wat iemand kan in de betreffende taal. De niveaus heten van laag naar hoog: A1, A2, B1, B2, C1 en C2. Niveau A is van toepassing op basisgebruikers van de taal. Zij kunnen zich in talig opzicht nog niet zelfstandig redden. Wie op B-niveau functioneert, wordt een onafhankelijke taalgebruiker genoemd. Zij kunnen zich wel zelfstandig redden in de nieuwe taal. Wie de taal op C-niveau beheerst, is een vaardige gebruiker. Zij spreken de taal met groot gemak.

9. Non-formele educatie

Trajekt, ROC Leeuwenborgh (afdeling Educatie) en de bibliotheken zijn aanbieders van non-formele educatie. Deze onderwijsvorm is bij uitstek geschikt voor het gros van de laagopgeleide volwassenen. Onderwijs voor laagopgeleide volwassenen is maatwerk. Om de doelgroep goed te kunnen activeren en te bedienen, dient flexibel te worden ingespeeld op de persoonlijke levensloopsituatie, de eigen leerstijl, de individuele cognitieve mogelijkheden en beperkingen en de specifieke leerwensen.

Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste kenmerken van non-formele educatie:

- Geen schoolse setting
- Maatwerk en onderwijsdifferentiatie
- Er wordt uitgegaan van de concrete leervraag en de leerstijl van de deelnemer.
- Laagdrempelige, veilige en aantrekkelijke leeromgeving
- Goede bereikbaarheid/nabijheid van uitvoeringslocatie (wijk, werkplek, brede school, buurthuis)
- Betekenisvolle, herkenbare en realistische contexten die aansluiten bij de leefwereld, de werksituatie en het dagelijks bestaan (ervaringsleren) Het kan daarbij gaan om de rol van de deelnemer als opvoeder (ouder – kind), als werkzoekende of werknemer (sollicitatievaardigheden, educatie op de werkvloer), als zorgvrager (gezondheidsvaardigheden) en als burger (thuisadministratie e.d.)
- Aansluiten bij wat deelnemer wél kan (en niet op wat deelnemer niet kan). Er dient een koppeling gemaakt te worden naar opgebouwde ervaringen en bestaande kennis en vaardigheden van deelnemer.
- Directe toepasbaarheid (vandaag geleerd, morgen toegepast)
- Variëteit aan werkvormen /afwisseling van activiteiten
- Krachtige leeromgeving (computerfaciliteiten/digitale leeromgeving)
- Persoonlijke benadering/positieve feedback
- Certificaat/verklaring/getuigschrift (voor veel deelnemers het eerste certificaat dat ze ooit behaald hebben)
- Korte leereenheden/modules
- Deskundige begeleiding (professionals, docenten en geschoolde vrijwilligers)

Een belangrijk aandachtspunt is de verbinding tussen non-formele educatie en formele educatie (dag- en avondonderwijs, gecertificeerd inburgeringsonderwijs, beroepsonderwijs waaronder entree-opleidingen). Non-formele educatie kan een opstap zijn naar formeel onderwijs waar deelnemers een schooldiploma of een landelijk erkend certificaat kunnen behalen. Andersom kunnen deelnemers uit het formele onderwijs vervolgens in de non-formele educatie terecht om hun vaardigheden op peil te houden en verder te verbeteren.

10. Leerdoelen en leereffecten

De leerdoelen van non-formele educatie zijn primair gericht op breed maatschappelijk functioneren, participatie en redzaamheid. De verwachte opbrengsten en effecten daarbij zijn:

- Verbetering taal- en rekenvaardigheid
- Grotere zelfstandigheid/minder afhankelijkheid
- Stijging op participatieladder (vrijwilligerswerk, werk e.d.)
- Het kunnen gebruiken van E-overheid, UWV werkm@p en E-health
- Actief bibliotheekgebruik/frequenter bibliotheekbezoek (o.a. boeken lenen, deelname aan een leesclub en andere activiteiten, informatie opzoeken e.d.)
- Behoud en toename vitaliteit
- Verhoging welbevinden/gezondheidswinst/minder beroep op zorg
- Preventie en vermindering veiligheidsrisico's op het werk/gezondheidsrisico's
- Behoud en verbetering arbeidsmarktpositie (o.a. beter functioneren op de werkvloer/promotie)
- Re-integratie en toeleiding arbeidsmarkt
- Activering en doorstroom naar vervolgonderwijs zoals bedrijfscursussen en de basiseducatie bij het ROC
- Verhogen van digitale vaardigheden

11. Mogelijk educatief aanbod

Bij het mogelijke educatieve aanbod kan onderscheid gemaakt worden in:

- Eendaagse activiteiten
- Kortlopende trajecten (modulen van 10 weken of minder)
- Langlopende trajecten (modulen van 10 weken of meer)

Eenmalige activiteit/terugkerende activiteit

- Groepsbezoek bibliotheek
- Auteurslezing
- Debatavond
- Leesfestival
- Inloopochtend
- Oefenuur
- Spreekuur
- Taalcafé
- Tabletcafé
- Workshops (bijv. DigiD, UWV-werkmap, voorlezen, e-reader, creatief schrijven, opvoeding)
- Betrekken van lokale helden (bijvoorbeeld voetballers, muzikanten en andere beroemdheden uit de regio bij (voor-)leesacties en andere activiteiten)

Korte trajecten (minder dan 6 bijeenkomsten)

- Cursus Klik&Tik
- Cursus Digisterker
- Leesclub
- Speelpannen (ouders leren spelen met hun kinderen)
- Sollicitatietrainingen

Lange taaltrajecten

- Conversatiegroepen voor anderstaligen
- Deelnemer – taalcoach (op jaarbasis 40 taalontmoetingen)
- Taaloefengroep (12 tot 40 bijeenkomsten)

12. Activering, werving en toeleiding

Voor laagopgeleide volwassenen is leren en het volgen van cursussen en opleidingen geen vanzelfsprekende zaak. Veelal is er sprake van een negatieve houding t.a.v. leren en onderwijs. Dit heeft veelal met negatieve schoolervaringen in hun jeugd (falen, niet mee kunnen komen, onzekerheid, ontmoediging, te weinig voorbeeldgedrag dooromgeving e.d.). Bij laaggeletterden speelt veelal schaamte een rol over het niet kunnen lezen en schrijven.

Belangrijke levensgebeurtenissen zijn doorgaans een aanleiding om te gaan leren, zoals het krijgen van kinderen, het verlies van de partner, de wens tot promotie op het werk en het verlies van werk. Voorts hebben mensen vaak een zetje nodig van familie en vrienden, de leidinggevende, de werkcoach, de mantelzorger, de huisarts e.d. Aangezien laaggeletterden zoveel mogelijk verborgen houden dat zij moeite hebben met lezen en schrijven, dienen intermediairs kundig te zijn in het “herkennen en doorverwijzen”

Voorts verdient een vindplaats-gerichte benadering de voorkeur. Het werven en bedienen van de doelgroep dient zoveel mogelijk dicht in de omgeving van de doelgroep te gebeuren: de wijk

(wijkteam/buurhuis), de school van de kinderen, UWV, sociale werkvoorziening, het bedrijf en de zelforganisatie.

De welzijnsonderneming Trajekt staat in direct contact met de doelgroep. Mensen die bijvoorbeeld geholpen worden bij hun thuisadministratie (Klapperproject) kunnen worden aangemoedigd om een leertraject basisvaardigheden te gaan volgen.

Voorts blijkt uit onderzoek dat ruim 30% van de laaggeletterden een bibliotheek bezoekt. Dit kunnen onder meer ouders zijn die met hun kinderen meegaan, en anderstaligen die op zoek zijn naar materialen om Nederlands te kunnen leren. Deze groepen zouden doorgeleid kunnen worden naar cursussen.

Camouflage-cursussen

Werving en toeleiding zijn alleen mogelijk als er ook een aantrekkelijk educatief aanbod is. Veelal kunnen zogeheten “camouflage” – cursussen georganiseerd worden. Veel mensen uit de doelgroep hebben geen belangstelling voor een taal- of rekencursus, maar wel voor een computercursus, een cursus Engels, een EHBO-cursus, een veiligheidscursus, koken, gebruik van social media e.d. In een dergelijk cursus kan niettemin veel aandacht worden besteed aan taal en rekenen.

Workshops ‘herkennen en doorverwijzen’

Goede doorwijzing is een belangrijke succesfactor bij werving en toeleiding. De rol van intermediairs is van groot belang. Daarom zullen gedurende de projecttermijn regelmatig workshops herkennen en doorverwijzen georganiseerd worden. Deze workshops zijn erop gericht om intermediairs signalen van laaggeletterdheid te laten herkennen en vervolgens de betreffende persoon op een juiste manier toe te leiden naar een gepaste cursus.

Digitale cursuswijzer basisvaardigheden

Vanwege het belang van een goede doorverwijzing, wordt er een computerbestand aangelegd met daarin het regionale aanbod van alle cursussen basisvaardigheden voor laagopgeleide volwassenen. Dit bestand zal ook worden gekoppeld aan de digitale cursuswijzer *Taalzoeker* van de Stichting Lezen & Schrijven.

Deze digitale cursuswijzer is primair bedoeld voor zogeheten intermediairs (UWV Werkbedrijf, SW-bedrijf, begeleiders, bibliotheekmedewerkers e.d.). Zij kunnen deze cursuswijzer gebruiken om burgers, deelnemers en baliebezoekers e.d., door te verwijzen naar een cursusaanbieder met een voor hen geschikt educatief aanbod basisvaardigheden.

13. Promotie, communicatie en bewustwording

Promotie, communicatie en bewustwording vergen een blijvende aandacht. Voor een belangrijk deel dragen promotieactiviteiten bij aan werving en toeleiding. Te denken valt hierbij aan publieksactiviteiten in het kader van de Week van de Alfabetisering, het Festival van het Leren, de voorleesdagen e.d.

Evenementen/festiviteiten

Van evenementen en festiviteiten gaat een promotionele en activerende werking uit. Daarom zullen diverse evenementen c.q. festiviteiten georganiseerd worden. Het zal daarbij onder meer gaan om:

- Auteurslezingen
- Debatbijeenkomsten
- Creatieve workshops
- Open dagen

14. Instrumenten, materialen en leermiddelen

Het streven is om een zo rijk mogelijke leeromgeving in te richten. Onder meer zullen de volgende middelen worden ingezet:

- G!DS; voor het creëren van een educatieve wegwijzer met het educatieve aanbod op het gebied van basisvaardigheden in Maastricht en de regio Heuvelland. De wegwijzer is primair bedoeld voor intermediairs en doorverwijzers, Voorts is een koppeling mogelijk met de Taalzoeker van de Stichting Lezen en Schrijven (Stichting L&S)
- Digitale portal oefenen.nl van het Expertisecentrum ETV (vanuit de VOB/KB is voor de bibliotheeksector een collectieve licentie afgesloten). De portal kan worden ingezet voor onder meer digitale vaardigheden (Klik&Tik) en voor taal oefeningen.
- Materialen afkomstig van Stichting Lezen en Schrijven (beschikbaar via Taal voor het Leven)
- Taalwijzer van L&S en Digimeter (screeningsinstrument)
- Digisterker (Gemeente Maastricht heeft een 1-jarige licentie via VOB/KB)
- Online training van de Levende Sollicitatiegids
- Materialen verkrijgbaar via de website Bibliotheek & basisvaardigheden <http://basisvaardigheden.bibliotheek.nl/>
- Materialen van uitgeverij Stiep Educatief en Eenvoudig Communiceren

15. Vrijwilligers

Uitbreiding van het educatieve aanbod is alleen mogelijk met de inzet van vrijwilligers. De vrijwilligers kunnen in zekere zin ook tot de doelgroep gerekend worden. De vrijwilligers zijn doorgaans hoogopgeleid, maar verder gaat het om een zeer diverse groep met professionals, docenten, oud-docenten, gepensioneerden, studenten, stagiaires, pas-afgestudeerden, huisvrouwen, mensen van buitenlandse afkomst, werkzoekenden en mensen in een re-integratieproces. De positieve effecten voor vrijwilligers zijn onder meer:

- Activering, vitaliteitsbehoud en participatie
- Zingeving en waardering
- Horizonverbreding, ontmoeting en contact
- Vergroting sociaal netwerk
- Het opdoen van kennis en ervaring (inclusief stage, traineeship of werkervaringsplaats)
- Verbetering arbeidsmarktpositie
- Snellere re-integratie

Naast de inzet van 'reguliere' vrijwilligers zouden ook kunnen worden ingeschakeld:

- Stagiaires van hbo en universiteit
- Trainees van bijv. het UWV Werkbedrijf
- Pas afgestudeerden met een werkervaringsplaats

Een goede inzet van vrijwilligers is een noodzakelijke voorwaarde voor het welslagen van de aanpak. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn:

- Werving
- Coördinatie en begeleiding
- Training/deskundigheidsbevordering

De vrijwilligers dienen hoogopgeleid te zijn en over goede begeleidingsvaardigheden te beschikken. Voorts is het wenselijk dat vrijwilligers getraind en begeleid worden door professionele docenten.

16. Taalpunten

Een belangrijke voorziening bij de aanpak van laaggeletterdheid zijn zogeheten Taalpunten. Een Taalpunt is een laagdrempelig inlooppunt in de stad, dorp of buurt waar iedereen terecht kan met vragen over taal. Een Taalpunt kan onder meer gevestigd zijn in een wijkcentrum, een bibliotheek, zorgvoorziening, een bedrijf of een brede school. In het algemeen biedt een Taalpunt de volgende zaken:

Informatiepunt

- Een informatiepunt waar iedereen terecht kan die op zoek is naar leeractiviteiten op het gebied van basisvaardigheden (bijv. spreekuren, adviesgesprekken, digitale wegwijzer)
- Een informatiepunt waar iedereen terecht kan die taalvrijwilliger wil worden.

Intake en helpdesk

- Bij een Taalpunt kan eventueel ook de intake en de toeleiding plaatshebben. Er kunnen op het Taalpunt ook toeleidingsactiviteiten georganiseerd worden

Ontmoetingspunt

- Ontmoetingspunt waar taalmaatjes elkaar kunnen ontmoeten voor leeractiviteiten (gesprekken, taalcafé)

Materialenbank

- Studiematerialen en boeken

Oefenplekken

- Oefenplekken met computers

Accommodatie voor cursussen en groepsactiviteiten

- Cursussen en workshops digitale vaardigheden (Klik&Tik, Digisterker, Tablets)
- Taaloefengroepen
- Taalcafé
- Leesclubs

Basisvarianten van een Taalpunt

Een Taalpunt hoeft niet alle bovenstaande faciliteiten te bieden. Taalpunten zijn er in diverse maten en soorten. De Stichting L&S hanteert het volgende varianten met een steeds uitgebreider takenpakket:

- Taalpunt: informatie, aanmelden en verwijzen
- Taalpunt+: informatie, aanmelden, verwijzen en lesactiviteiten
- Taalhuis: informatie, aanmelden, verwijzen, lesactiviteiten en intake

Taalpunt

Een Taalpunt is een informatiepunt waar overzicht is van alle formele en non-formele taalcursussen in de regio en waar laaggeletterden advies kunnen krijgen over een passende cursus. Vrijwilligers kunnen hier eventueel ook informatie krijgen over lesmaterialen. Op locaties waar veel laaggeletterden komen als een jongerenloket, buurthuis of maatschappelijk werk kan een pop-up Taalpunt worden ingericht.

Taalpunt+

In een Taalpunt+ worden naast informatie en advies, ook taalles en allerlei activiteiten op het gebied van basisvaardigheden georganiseerd. Denk aan leesgroepjes, een taalcafé, inloopspreekuren en een open leercentrum voor ondersteuning bij digitale vaardigheden.

Taalhuis

Een Taalhuis is de meest uitgebreide variant, waar een professionele docent taalvrijwilligers inhoudelijke ondersteuning kan geven en op basis van een intake laaggeletterden kan adviseren over een passende taal cursus, leerroute en lesmaterialen. De laaggeletterde kan bijvoorbeeld geplaatst worden in een doorverwijzingstraject naar het ROC of gekoppeld aan een taalvrijwilliger.

Mogelijke taalpunten in Maastricht – Heuvelland

Hieronder volgt een overzicht van mogelijk toekomstige Taalpunten c.q. Taalhuizen in Maastricht en de regio Heuvelland. De taalpunten worden bij voorkeur gesitueerd in de wijken en gemeenten met relatief veel laaggeletterde burgers. In Maastricht zijn dat de wijken West en Noordoost. In de regio Heuvelland is dat de gemeente Vaals. De hierboven genoemde plekken zijn het meest urgent, maar ook op andere plaatsen is een taalpunt wenselijk. Zie het lijstje hieronder:

Maastricht

- Centre Manjefiek Malberg in West (Trajekt en Bibliotheek)
- Wijk Servicepunt Voltastraat, Wittevrouwenveld in Noordoost (Trajekt)
- Buurtcentrum Mariaberg op de grens van West en Zuidwest (Trajekt)
- Buurtcentrum De Boeckel, De Heeg in Zuidoost (Trajekt)
- ROC Leeuwenborgh (locatie Sibemaweg)
- Bibliotheek Centre Céramique Maastricht (Bibliotheek en Leeuwenborgh; fungeert deels nu al als taalpunt)

Vaals

- Heuvellandbibliotheken/Trajekt/ROC Leeuwenborgh (Aw Sjoel)

Eijsden-Margraten

- Heuvellandbibliotheken/Trajekt

Valkenburg aan de Geul

- Heuvellandbibliotheken/Trajekt/ROC Leeuwenborgh (gebouw Polfermolen)

Meerssen

- Trajekt/Bibliotheek Meerssen

Gulpen-Wittem

- Trajekt/Bibliotheek Gulpen-Wittem

17. Monitoring

Voor de rapportage zal gebruik worden gemaakt van de monitor “Structurele aanpak van laaggeletterdheid door bibliotheken” zoals die door het SIOB/KB is ontwikkeld. Op dit moment heeft de KB een nieuwe monitor educatie in ontwikkeling. Indien deze gereed is, kan hierop worden overgestapt.

Tevens zal contact worden gezocht met de Stichting L&S over het gebruik van de monitor Taal voor het Leven.

18. Streefcijfers 2015 - 2016

De streefcijfers voor de periode 2015 – 2016 zijn:

- Het opzetten en inrichten van 5 taalpunten/taalhuizen
- Het werven en trainen van 50 vrijwilligers
- Het werven, toeleiden en bedienen van:
  - 1000 deelnemers eendaagse activiteiten
  - 250 deelnemers korte trajecten (minder dan 6 bijeenkomsten/contactmomenten)
  - 250 deelnemers lange trajecten (meer dan 6 bijeenkomsten/contactmomenten)

N.B.

Bij bovenstaande cijfers gaat het om een indicatie. Hierna in de voorbereidingsfase zullen in het uitvoeringsplan de definitieve streefcijfers worden vastgesteld.

19. Taken en rollen van initiatiefnemers

Over rol en taakverdeling moet door de initiatiefnemers nog overleg gevoerd worden. Onder meer dienen de volgende zaken belegd te worden:

- Samenstelling stuurgroep en keuze voorzitter stuurgroep
- Samenstelling projectgroep en keuze projectleider
- Aansturing Taalpunten
- Financieel beheer
- Projectadministratie
- Contracttering vrijwilligers (bij welke organisaties worden vrijwilligers ondergebracht)
- Netwerkonderhoud/partneroverleg
- Verantwoording, rapportage, monitoring en evaluatie

Voorts dienen er afspraken te worden gemaakt over:

- Ontwikkeling programma-aanbod
- Activering, werving en toeleiding van deelnemers

Voor de overige zaken volgt hieronder een voorstel:

Trajekt

- Taalpunten/Taalhuizen: Centre Manjefiek Malberg; Wijk Servicepunt Voltastraat, Wittevrouwenveld Buurtcentrum Mariaberg; Buurtcentrum De Boeckel, De Heeg
- Taalmaatjes
- Bevordering ouderparticipatie (Voorleesondersteuning, speelpannen)
- Empowerment-trajecten
- Werving en begeleiding vrijwilligers
- Werving en toeleiding van cliënten naar educatief aanbod (o.a. via het Klapperproject, en via kind-ouderttrajecten)

ROC Leeuwenborgh

- Taalpunt/Taalhuis, locatie Sibemaweg
- Training en deskundigheidsbevordering van vrijwilligers
- Doorverwijzing en toeleiding van mensen die niet voor een ROC-cursus in aanmerking komen
- Stimulering van het bibliotheekgebruik van de ROC-deelnemers (groepsbezoeken, deelname aan leesclub, digitale werkplekken in bibliotheek als extra oefenmogelijkheid)
- Het zorgen van een goede verbinding tussen het ROC-onderwijs en het non-formele onderwijs op de taalpunten van Trajekt en de bibliotheken (o.a. toeleiding van deelnemers aan het non-formele onderwijs naar het formele onderwijs).

Bibliotheek Centre Céramique Maastricht en Heuvellandbibliotheken

In samenspraak met de initiatiefpartners voeren de bibliotheken de volgende rol uit

- Taalpunt/Taalhuis Bibliotheek Centre Céramique Maastricht
- Facilitering Taalpunten (materialenbank, wisselcollectie, licenties o.a. Oefenen.nl en Digisterker, pop-up taalpunten e.d.)
- Accommodatie (Leslocatie ROC Leeuwenborgh in Bibliotheek Centre Céramique Maastricht)
- Digitale cursuswijzer basisvaardigheden (G!DS)
- Leesbevordering waaronder uitvoering landelijke programmalijn: BoekStart en Bibliotheek op School
- Bevordering basisvaardigheden waaronder uitvoering van de landelijke programmalijn Bibliotheek & Basisvaardigheden (onder meer leesclubs, de cursus Klik&Tik (basiscursus

Internet), de cursus Digisterker (omgaan met DigiD), Sollicitatietrainingen (o.a. Walk&Talk) en de bibliotheek voor ondernemers)

- Bevordering ouderparticipatie en daarbij de verbinding leggen met BoekStart en Bibliotheek op School, en samenwerking met VVE-organisaties
- Publieksevenementen in kader van o.a. Week van de Alfabetisering, en het Festival van het leren

Cubiss

De ondersteuning door Cubiss betreft onder meer:

- Procesbegeleiding
- Organisatieadvies (beleid, strategie en management)
- Onderwijsadvies (didactiek, cursusontwerp, keuze leermiddelen, monitoring e.a.)
- Onderzoek
- Voorlichting en communicatie
- Deskundigheidsbevordering

20. Taken en rollen van potentiële partners

Gemeenten

De zorg voor een integrale aanpak laaggeletterdheid vanuit de verbinding van de diverse beleidsterreinen cultuur, onderwijs, inburgering en sociaal domein: de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB), de Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE), de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en de Participatiewet. Daarbij ook regionale afstemming, in het bijzonder op arbeidsmarktregio inzake het regionale plan voor de volwasseneneducatie.

Heerlen is formeel de contactgemeente voor de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg. Maastricht treedt op dit moment echter namens alle gemeentes op als contactgemeente voor de volwasseneneducatie.

UWV Werkbedrijf

Het UWV Werkbedrijf draagt zorg voor de toeleiding naar het cursusaanbod. Het gaat daarbij onder meer om de volgende activiteiten:

- Voorlichting, bewustwording en activering binnen het UWV Werkbedrijf
- Werving en doorverwijzing van UWV-burgers naar het aanbod
- Advies en ondersteuning aan bibliotheken bij ontwikkeling en uitvoering van cursusaanbod

Gemeentelijke loketorganisaties (o.a. Pentasz voor regio Heuvelland en Maastricht)

Het gaat daarbij onder meer om de volgende activiteiten:

- Voorlichting, bewustwording en activering van cliënten
- Werving en doorverwijzing van cliënten naar het aanbod
- Advies en ondersteuning aan bibliotheken bij ontwikkeling en uitvoering van cursusaanbod

MTB (sociaal werkbedrijf mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt)

- Advies en ondersteuning bij ontwikkeling en uitvoering van cursusaanbod (onder meer het formuleren van functionele leeropdrachten die relevant zijn voor de werksituatie van de deelnemers)
- Voorlichting, bewustwording en activering binnen het SW-bedrijf
- Intake en assessment van werknemers
- Toeleiding en doorverwijzing van werknemers naar aanbod
- Werknemers in de gelegenheid stellen om (deels) in werktijd een cursus te volgen.
- Terugkoppeling van de leerervaringen naar de werkvloer

Voorts o.a.

- Bibliotheken Meerssen en Gulpen-Wittem
- Humanitas (taalmaatjes)
- Vluchtelingenwerk
- Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA)
- Kennis Centrum Emancipatie Maastricht (KCEM)
- Woningbouwcorporaties
- GGD (consultatiebureaus)
- Zorg- en gezondheidsinstellingen (thuiszorg, huisartsen)
- VVE-instellingen (peuterspeelzalen, kinderopvang, en brede scholen)
- Voedselbank
- Stichting ABC
- Tout Maastricht
- Rotary club (sponsoring)
- Stichting Lezen & Schrijven

21. Projectorganisatie

Hieronder een overzicht van de beoogde projectorganisatie.

Stuurgroep (beleidsniveau)

- Een of meer gemeentes (bij voorkeur Maastricht als vertegenwoordiger contactgemeente voor de volwasseneneducatie)
- Trajekt
- ROC Leeuwenborgh
- Bibliotheek Centre Céramique Maastricht
- Heuvellandbibliotheken
- Cubiss

Projectgroep (managementniveau)

- Maastricht
- Trajekt
- ROC Leeuwenborgh
- Bibliotheek Centre Céramique Maastricht
- Heuvellandbibliotheken
- Cubiss

Het partneroverleg

- Een of meer gemeentes (bij voorkeur ook Heerlen)
- UWV
- Sociale dienst van diverse gemeenten (Pentasz)
- MTB (sociaal werkbedrijf mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt)
- Humanitas
- COA
- Envida (thuiszorg)
- Woningbouwcorporaties
- Vluchtelingenwerk
- Kennis Centrum Emancipatie Maastricht (KCEM)
- Rotary club (sponsoring)
- GGD (consultatiebureaus)
- Bibliotheken Meerssen en Gulpen-Wittem
- Stichting Lezen & Schrijven

22. Begrotingsposten en financieringsbronnen

Het motto van de aanpak luidt “slim samenwerken loont” of anders gezegd “meer doen zonder extra middelen.” De projectkosten van de gezamenlijke aanpak worden door de initiatiefpartners daarom zoveel mogelijk budgetneutraal gefinancierd. Indien nodig zal evenwel naar additionele financiering gezocht worden. In het uitvoeringsplan dat hierna in de voorbereidingsfase zal worden opgesteld zal een begroting worden opgenomen met een daarbij een financieel dekkingsplan. Hieronder volgt alvast een overzicht van begrotingsposten en mogelijke financieringsbronnen.

Begrotingsposten

Personele inzet initiatiefnemers:

- Projectleiding, management en coördinatie
- Werving en begeleiding vrijwilligers
- Uitvoering, organisatie (inclusief het beheer van de Taalpunten)
- Helpdesk, Informatie en advies (o.a. digitale cursuswijzer Maastricht-Heuvelland)
- Voorlichting en communicatie
- Administratie, verantwoording, monitoring en evaluatie

Vrijwilligers

- Onkostenvergoeding vrijwilligers:

Professionalisering:

- Deskundigheidsbevordering vrijwilligers

Educatief landschap/inrichting Taalpunten:

- Accommodatie
- Cursusruimte
- Werkplekken met computers
- Collectie/Licenties
- Materialenbank
- Digitale cursuswijzer

Promotionele activiteiten:

- Week van de Alfabetisering
- Festival van het Leren
- Voorleesontbijt

Financieringsbronnen

Vanuit de gemeente komen de volgende financieringsbronnen in aanmerking

- Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB)
- Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)
- Participatiebudget
- Cultuurbudget (inclusief Basissubsidie bibliotheken)
- Budget voor Voor- en Vroegschoolse Educatie (o.a. ouderparticipatie)

Andere mogelijke financieringsbronnen:

- Provincie
- Rijk (Tel mee taal)
- Internationaal (Erasmusplus)

- Sponsoring/goede doelen (Rotary, Lions e.d.)
- Contractonderwijs met bijv. bedrijfsleven (educatie op de werkvloer)

23. Fasering

Initiatieffase voorjaar 2015:

- Onderzoek “Ken uw Doelgroep” Maastricht en Regio Heuvelland (Cubiss - april 2015)
- Plan van Aanpak (Cubiss - mei 2015)

Vorbereidingsfase: juni – september 2015

- Inrichting projectorganisatie
- Vaststelling rol en taken van samenwerkingspartners (wie doet wat)
- Vaststelling streefcijfers (aantal cursussen/aantal vrijwilligers/aantal deelnemers)
- Keuze van taalpunten (aantal taalpunten en locatie van taalpunten)
- Beheer- en inrichtingsplan taalpunten
- Ontwikkeling programma-aanbod/programmering van taalpunten
- Wervings- en begeleidings- en scholingsplan van vrijwilligers
- Wervings- en begeleidingsplan deelnemers
- Evaluatieplan/monitoring/ registratie/rapportage
- Plan netwerkuitbouw/wervingsplan partners/consultatieronde potentiële netwerkpartners
- Begroting en financieringsplan (m.n. vaststelling voor welke kostenposten additionele financiering noodzakelijk is)
- Subsidieaanvraag naar gemeente

De voorbereidingsfase resulteert in een uitvoeringsplan 2015 – 2016 (september 2015)

Uitvoeringsfase: najaar 2015 – zomer 2016

In de uitvoeringsfase wordt het uitvoeringsplan uitgevoerd. Het advies is om klein te beginnen met een beperkt aantal taalpunten, proefprojecten e.d. Vervolgens kan op basis van de opgedane ervaringen in de loop van het jaar verdere uitbreiding en intensivering plaatshebben.

Wilt u in uw gemeente of regio ook een gezamenlijke aanpak van laaggeletterdheid? Cubiss kan u hierbij adviseren. U kunt hiervoor contact opnemen met Ivette Sprooten i.sprooten@cubiss.nl of Thomas Bersee t.bersee@cubiss.nl